

Pelastustoimen valtakunnallinen asiantuntija-arvio 2023

1010/09.01.01/2025

Turvallisuuden ja varautumisen lautakunta 19.02.2025 § 4

Lisätiedot	Pelastusjohtaja Markus Viitaniemi puh. 013 330 9161.
Päätösehdotus	Pelastusjohtaja Viitaniemi Markus: Turvallisuuden ja varautumisen lautakunta merkitsee tiedoksi asiantuntija-arvion.
Päätös	Hyväksyttiin.
Selostus	Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia. Näiden 22 asiantuntija-arvion perusteella muodostetaan valtakunnallinen asiantuntija-arvio.

Valtakunnallinen asiantuntija-arvio

Tulipalojen määrän puolittaminen vuoteen 2030 mennessä ei vielä näy käytännön toimintana, ja turvallisuusviestinnän kehittäminen riskeihin perustuvaksi on tarpeen. Onnettomuuskehityksen seuranta ja palontutkinnan resursointi vaihtelevat alueittain, ja riskiperusteinen lähestymistapa määräaikaisten valvontakohteiden osalta ei toteudu. Asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöjen valvonta on riittämätöntä, ja valtakunnallisesti on tärkeää parantaa valvontatoiminnan laatua, omavalvontaa ja korjausmääräysten jälkivalvontaa.

Vuonna 2023 pelastustoiminnan toimintavalmiusajat parantuivat hieman, mutta kasvukeskuksissa kehitys ei ole pysynyt väestönkasvun mukana. Henkilöstöresurssit ja kalustoinvestoinnit ovat suuria haasteita, ja erityisesti ympäristövahinkojen torjunnan kalusto on vanhentunut.

Väestönsuojeluun varautuminen on parantunut vuonna 2023, mutta valtakunnallisesti ei vielä täytä tavoitetasoja. Onnettomuuksien ehkäisyssä ja poikkeusolojen toiminnassa on puutteita, ja väestön suojaamisen sekä kansainvälisen toiminnan osalta tarvitaan resursseja ja kehittämistä.

Pohjois-Karjalan pelastustoimen asiantuntija-arvio

Asiantuntija-arvio onnettomuuksien ehkäisyn palveluista

Aluehallintoviraston tarkastelemien Pronton tilastojen mukaan vuonna 2023 Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistui 17 % alueen väestöstä, eli noin 27 400 henkilöä. Valtakunnallinen keskiarvo oli 13 % alueen väestöstä.

Asiantuntija-arvion mukaan ohjauksen ja neuvonnan saatavuus on ollut riittävää. Turvallisuusviestintätilaisuuksilla saavutettujen ihmisten määrä on ollut valtakunnallista keskiarvoa korkeampi. Lisäksi tavoitetuista ihmisistä valtakunnallista keskiarvoa suurempi osuus on tavoitettu vaikuttavuudeltaan paremmaksi arvioituilla turvallisuuskoulutuksella. Turvallisuusviestintää on kohdennettu vaikuttavuusperusteisesti. Kehitystarpeena on turvallisuusviestinnän entistä tarkempi kohdentaminen riskiperusteisesti, erityisesti niihin alueen osiin, joissa pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on pitkä.

Aluehallintoviraston tarkastelemien Pronton tilastojen mukaan vuonna 2023 suunnitelluista muiden kuin asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten tarkastuksista tehtiin 86 %. Tarkastamatta jäi opetusrakennuksia ja päiväkoteja lukuun ottamatta kaiken tyyppisiä kohteita, erityisesti puutteita oli maatalousrakennusten tarkastusten tekemisessä, joista tarkastettiin 66 %. Paloturvallisuuden itsearviointikohteisiin, joista vastausta ei saatu, tehtiin valvontakäynti 73 %:iin kohteista.

Aluehallintoviraston arvion mukaan kaikkia valvontatehtävien määrällisiä tavoitteita ei saavutettu resurssipuutteiden johdosta. Asuinrakennusten ja vapaa-ajan asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearvioinnin perusteella tehtävien tarkastuskäyntien määrä on ollut korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Siten valvonnan laajuus on ollut sitä osin riittävä. Kehittämistarpeena on valvontatehtävien määrällisten tavoitteiden saavuttaminen jatkossa sekä riskiperustaisuuden kehittäminen edelleen.

Asiantuntija-arvio pelastustoiminnan palveluista

Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajoissa on ollut vuosina 2020–2023 yhtäjaksoisesti puutteita kuudessa riskiruudussa. Riskiruutukohtaisia tavoiteaikoja ei ole saavutettu Hammaslahden, Nurmeksen alueella yksittäisissä 2. riskiluokan ruuduissa sekä Joensuussa Rantakylän ja Penttilän alueilla yksittäisissä 1. riskiluokan ruuduissa. Hyvinvointialue on tehnyt ja suunnitellut tekevänsä merkittäviä korjaustoimenpiteitä. Toimenpiteiden vaikutusta ei voi vielä arvioida vuoden 2023 tilastojen perusteella. Pelastusryhmän aloittama tehokkaan pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on kasvanut vuonna 2023 edellisten vuosien aikoihin verrattuna huomattavasti. Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on nopeutunut edellisiin vuosiin verrattuna.

Pienemmillä pelastusasemilla savusukelluskyky vaihtelee henkilöstön kelpoisuuksien mukaan. Pelastuslaitos uudistaa sammuttamisen tekniikkaa ja taktiikkaa siten, että se ei nojaa yksinomaan savusukelluskykyyn.

Uudistaminen edellyttää henkilöstön uudelleen kouluttamista ja pelastuskalustohankintoja. Vesipelastamisen osalta on ajoittain puutteita pienten asemien pintapelastamiskyvyssä, johtuen uuden pelastussukellusohjeen toimintakykyvaatimuksista.

Kalustoa on määrällisesti riittävästi, mutta se on osin vanhentunutta. Raskaassa ajoneuvokalustossa sekä aluskalustossa on merkittäviä investointitarpeita, jotta kalusto pysyy ajantasaisena.

Suunnitelmat ovat pääosin riittävällä tasolla. Osana yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen suunnittelua pelastustoiminnan suunnitelmat yhteensovitetaan. Metsäpalojen torjuntasuunnitelma, tulvantorjuntasuunnitelma ja hälytyssuunnitelma ovat päivityksessä.

Pohjois-Karjalan pelastustoimi käyttää runsaasti sivutoimista pelastushenkilöä, mutta sopimuspalokuntia on vähän. Siten tarve varsinaisiin vapaaehtoistoimintaan liittyviin tehtäviin on vähäistä, saatavuus on riittävä, eikä kehitystarpeita ole tunnistettu.

Pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjunnan riskitaso on B. Riskiarvion laatimisen jälkeen Saimaan alueen laivaliikenteessä on tapahtunut merkittäviä muutoksia, joten torjuntatason vaatimuksien tämänhetkisessä tasossa saattaa olla epätarkkuutta. Syväväylän käyttökeskeytyksen kestoaikaa ei toistaiseksi tiedetä, joten torjuntavalmiuden riskitasoa ei tässä yhteydessä ei ole aiheellista tarkastella.

Investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2028 esitetyt investoinnit ovat hyvin perusteltuja ja välttämättömiä palvelun laadun, saatavuuden ja kustannusvaikuttavuuden ylläpitämiseksi.

Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut mahdollisuuksia vähentää tai korvata suunniteltuja investointeja yhteistyöalueen yhteisillä tai valtakunnallisilla investoinneilla.

Asiantuntija-arvio väestönsuojelun ja varautumisen tasosta

Aluehallintoviraston arvioinnin mukaan väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatiminen ja päivittäminen ovat toteutuneet pääasiassa hyvin. Suunnittelutyöhön käytettävä henkilöstöresurssi on kuitenkin puutteellinen. Väestönsuojelutehtävien harjoittelun suunnitelmallisuudessa ja säännöllisyydessä on kehittämistarvetta.

Asiantuntija-arvion huomiot pelastustoimen kehittämistarpeista otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon laadittaessa uutta pelastustoimen riskinarviota ja palvelutasopäätöstä. Kehittämistoimenpiteiden toteuttaminen on varsin haasteellista hyvinvointialueen taloudellisen tilanteen johdosta.

